

VZNIK ČESKOSLOVENSKA

Československo bylo vyhlášeno 28. října 1918. Jeho hranice byly vymezeny mírovými smlouvami a z nich vycházejícími rozhodnutími v rámci versailleského mírového systému. Důsledkem vyhlášení první světové války 28. července 1914 byly odsunuty národnostní otázky v Rakousko-Uhersku do pozadí. Odsunutí národnostní otázky vedlo některé české politiky k upřednostnění požadavku samostatnosti před federálním uspořádáním monarchie. Český exil v čele s bývalým říšským poslancem Tomášem Garriguem Masarykem, francouzským generálem Milanem Rastislavem Štefánikem a diplomatem Edvardem Benešem prosazoval během války vznik samostatného státu Čechů a Slováků a územní spojení bývalých Zemí koruny české a Horních Uher. Tomu také napomáhaly různé krajanské sbírky a československé legie. Československé legie byly původně vytvořené z Čechů žijících v Rusku, 28. září 1914 vznikla Česká družina, která měla být příkladem ke vstupu do carské armády také dalším slovanským menšinám v Rusku a posléze byla doplněná o válečné zajatce, kteří odmítali zůstat v zajateckých táborech a dobrovolně se rozhodli vstoupit do československého vojska a bojovat proti Rakousku-Uhersku a Německu. I přesto, že jim v případě zajetí hrozil trest smrti za velezradu. Riziko zajetí se zvýšilo i tím, že českoslovenští legionáři byli povětšinou nasazeni do první linie bojů (Italské legie) nebo sloužili pro dobrou znalost německého i slovanského (čeština) jazyka jako vyzvědači (především v Rusku). Jejich vojenské úspěchy (kupř. Zborov, Bachmač, Kazaň) zvýšily povědomí o nespokojenosti českého a slovenského národa. Slováků bylo v legiích kolem 5500 vojáků. Čechů kolem 100 tisíc vojáků. Československé legie převzaly úlohu československého vojska - armády dosud neexistujícího státu. Masaryk dosáhl v průběhu roku 1918 příslibu uznání nezávislosti od hlavních západních mocností. V Paříži ustanovil prozatímní československou vládu. Mezitím se politické strany na domácím českém území dohodly na vytvoření Národního výboru československého, který měl připravovat převzetí moci. Již v průběhu roku 1918 byl budoucí Československý stát mezinárodně přijat. Československé legie byly de facto uznány za spojeneckou armádu. Československou národní radu uznaly za základ budoucí československé vlády postupně následující státy: 29. června 1918 Francie, 9. srpna 1918 Spojené království (Velká Británie), 3. září 1918 Spojené státy americké, 9. září 1918 Japonsko a 3. října 1918 Itálie. Prozatímní československou vládu ustavenou dne 14. října 1918 s předsedou T. G. Masarykem v čele uznaly 15. října 1918 Francie, 23. října 1918 Spojené království a Srbsko, 24. října 1918 Itálie, 4. listopadu 1918 Kuba, 12. listopadu 1918 Spojené státy americké a 24. listopadu 1918 Belgie. Uznání dalších spojeneckých států následovalo. Československo se tak dostalo do zcela výjimečné pozice, jelikož se stalo jediným nástupnickým státem Rakouska-Uherska, jehož budoucí existenci spojenci uznali ještě před konáním Pařížské mírové konference v roce 1919. Dne 5. října 1918 Německo přišlo s nabídkou příměří, k ní se přidaly Rakousko i Turecko. Rakousko nabídlo příměří ještě téhož dne. Československo ve skutečnosti vznikalo v podstatě během dvou dnů od 16. do 18. října 1918. Do té doby nebylo zcela jasné, zda v Evropě vůbec k nějakým změnám dojde. Dne 16. říjen 1918 byla zveřejněna poslední rakouská nabídka adresovaná prezidentu Wilsonovi, byla předána Rakouskem švédské diplomacii již 7. října, kdy Karel I. se ještě na poslední chvíli snažil zachránit svoji monarchii. Jeho nabídka byla ze strany USA za dva dny odmítnuta. Odmítnutím Karlova manifestu jeho hlavními protivníky, tedy Spojenými státy, Francií a Spojeným královstvím, došlo k rozpadu monarchie a v této souvislosti ke vzniku Československa. Dne 19. října tuto deklaraci odmítl také Národní výbor. 22. října se sešel císař Karel I. s místopředsedou Národního výboru Československého Václavem Klobáčkem a žádal ho, aby se následující události obešly bez krveprolití. Také velení pražské vojenské posádky souhlasilo, že nebude klást událostem žádný odpor a úloha vojska se omezí pouze na udržení pořádku. 25. října jednali Maďaři s Milanem Hodžou a dalšími slovenskými politiky, nabídli vytvoření zvláštního slovenského ministerstva. Dne 28. října 1918 zahájila v Ženevě delegace Národního výboru vedená Karlem Kramářem jednání s představitelem protirakouského zahraničního odboje Edvardem Benešem o vytvoření a podobě samostatného československého státu. Mimo jiné dospěli k dohodě, že nový stát bude republikou (byla uvažována i monarchie), prezidentem se stane Masaryk, Kramář bude předsedou vlády. Téhož dne kolem 9. hodiny ranní se vydali Antonín Švehla a František Soukup jménem Národního výboru převzít Obilní ústav v Praze, aby zabránili odvozu obilí na frontu, a nechali zaměstnance ústavu přísahat věrnost nově vznikajícímu státu. Poté se rozšířila zpráva o uznání podmínek míru Rakousko-Uherskem. Na Václavském náměstí u pomníku svatého Václava promluvil k davům kněz Isidor Zahradník a vyhlásil samostatný Československý stát. **Večer 28. října vydal Národní výbor první zákon, zákon o zřízení samostatného státu československého, a poté bylo ještě zveřejněno svolání Národního výboru: "Lide československý. Tvůj odvěký sen se stal skutkem..."**

Pod oběma dokumenty byli podepsáni Antonín Švehla, Alois Rašín, Jiří Stříbrný, Vavro Šrobár a František Soukup - později zvaní "Muži 28. října". Zdroj: https://cs.wikipedia.org/wiki/Vznik_Československa

...o 20 let později byla podepsána Mnichovská dohoda a 16. března 1939 byl vytvořen na okupovaném území Československa **Protektorát Čechy a Morava...**

MNICHOVSKÁ DOHODA

byla dohoda mezi Německem, Itálií, Francií a Velkou Británií o odstoupení pohraničního území Československa Německu. Byla dojednána 29. září 1938 v Mnichově (ve všech jazykových verzích pak byla podepsána po půlnoci, tj. **30. září 1938**). Zástupci čtyř zemí – Neville Chamberlain (Velká Británie), Édouard Daladier (Francie), Adolf Hitler (Německo) a Benito Mussolini (Itálie) – se dohodli, že Československo musí do 10. října postoupit pohraniční území obývané Němci (Sudety) Německu. Zástupci československé strany byli přítomni, ale k jednání samotnému nebyli přizváni. Mnichovská dohoda byla završením činnosti Sudetoněmecké strany Konráda Henleina a vyvrcholením snah Adolfa Hitlera rozbít demokratické Československo, což bylo jedním z jeho postupných cílů k ovládnutí Evropy.

Znění Mnichovské dohody:

Dohoda uzavřená mezi Německem, Spojeným královstvím, Francií a Itálií v Mnichově 29. září 1938

Mnichov 29. září 1938. Německo, Spojené království, Francie a Itálie se dohodly se zřetelem k dohodě, jíž už bylo ve věci odstoupení sudetoněmeckého území v zásadě docíleno, na těchto podmínkách a modalitách tohoto odstoupení a na opatřeních z něho vyplývajících a prohlašují, že jsou jednotlivě odpovědné za zajištění kroků nutných k jeho zabezpečení.

1. Vyklizení začne 1. října.

2. Spojené království, Francie a Itálie ujednávají, že se vyklizení území provede do 10. října, a to bez zničení jakýchkoli existujících zařízení, a že je československá vláda odpovědná za to, že se vyklizení provede bez poškození uvedených zařízení.

3. Modality vyklizení stanoví v jednotlivostech mezinárodní výbor složený ze zástupců Německa, Spojeného království, Francie, Itálie a Československa.

4. Etapovité obsazování převážně německého území německými oddíly začne 1. října. Čtyři části území, označené na příložené mapě, obsadí německé oddíly v tomto pořadí: Část území označenou I 1. a 2. října, část území označenou II 2. a 3. října, část území označenou III 3., 4. a 5. října, část území označenou IV 6. a 7. října. Zbývající území převážně německého charakteru neprodleně určí shora uvedený mezinárodní výbor a německé oddíly je obsadí do 10. října.

5. Mezinárodní výbor zmíněný v § 3, určí oblasti, v nichž se má konat plebiscit. Tato území obsadí až do ukončení plebiscitu mezinárodní formace. Tým výbor stanoví modality, za nichž se plebiscit provede, přičemž je třeba pokládat modalitu sárského plebiscitu za základ. Výbor určí rovněž den konání plebiscitu; tento den však nesmí být pozdější než konec listopadu.

6. Konečné vytyčení hranic provede mezinárodní výbor. Tento výbor má právo navrhnout čtyřem mocnostem, Německu, Spojenému království, Francii a Itálii, ve výjimečných případech nepatrné odchylky od přísně etnografického určení oblastí, aby se tyto převedly bez plebiscitu.

7. Předpokládá se opční právo pro přesídlení do odstoupených oblastí a pro vysídlení z nich. Opce musí být uskutečněna do šesti měsíců od okamžiku uzavření této dohody. Podrobnosti opce stanoví německo-československý výbor, uváží postup za účelem usnadnění výměny obyvatelstva a vyjasní zásadní otázky, jež z této výměny vyplynou.

8. Československá vláda propustí ve lhůtě čtyř týdnů ode dne uzavření této dohody z vojenských a policejních sborů všechny sudetské Němce, kteří si toto propuštění přejí. V téže lhůtě propustí československá vláda všechny sudetoněmecké vězně odpykávající si trest na svobodě za politické delikty. Adolf Hitler, Neville Chamberlain, Mussolini, Ed. Daladier (*Zdroj: Bořivoj Čelovský: Mnichovská dohoda 1938*). Československá delegace nebyla k jednání vůbec připuštěna. Československá republika v hranicích z roku 1918 přestala existovat.

Armádní rozkaz vrchního velitele československé branné moci arm. gen. Ludvíka Krejčího vydaný po přijetí Mnichovské dohody 30. září 1938. Vojáci! Vláda Československé republiky musila pod tlakem světových událostí přistoupit na odevzdání některých krajů našeho státu sousední říši. K hlubokému smutku nad okleštěným dědictvím našich předků připojuje se i armáda. Jestliže my vojáci jsme byli záštitou a chloubou národa až dosud, musíme jí zůstat dále i v těžkých chvílích, které nyní prožíváme. Západní evropa, v tom i náš spojenec, žádají od nás kategoricky tuto oběť, aby tím byla odvrácena světová válka. Ve své přísaze jsme slíbili prezidentu republiky a její vládě naprostou poslušnost za všech okolností. Osud nám nyní určil, splnit své povinnosti za okolností nejtrpčích. Jsme vojáci, kteří musí být kdykoli připraveni potlačit cit a řídit se jedine chladným rozumem. Chladným rozumem se musel řídit i náš vrchní velitel, prezident republiky, předseda vlády a všichni představitelé našeho státu, kteří za své ohromné odpovědnosti nemohli připustit marných ztrát, aby náš stát nebyl ještě více zeslaben. V čele našeho státu stojí osoby, které patří k jeho předním zakladatelům a budovatelům. Měly vždy naši plnou důvěru a budou ji mít i v budoucnu, neboť jsme přesvědčeni, že vykonaly vše, co bylo v lidských silách. Pravý voják musí dovést snášení i neúspěch. I v tom se může projevovat velké a opravdové hrdinství. Naše armáda nebyla poražena a zachovala si své dobré jméno v plné míře. Musí je zachovat i pro budoucí dobu. Republika nás bude potřebovat dále a bude nás potřebovat silné. Zachovejme si proto rozvahu a semkněme se ještě úžeji. Splníme svou přísahu do poslední písmeny. Mužné slovo je tvrdší než kámen. Svou pohotovostí zachránila armáda už dnes národ před větším nebezpečím. Máme pevnou důvěru, že náš národ vyjde šťastně z těžkých nynějších chvil. My vojáci se chceme o to ze všech sil zasloužit. Proto naše vláda, náš národ, nás nalezne vždy pohotově ke všem obětem. (*Zdroj: Reportér č.38/1968*). Po abdikaci prezidenta Edvarda Beneše 5. 10. 1938 byl zvolen novým prezidentem 30. 11. 1938 Emil Hácha. Hranice předválečného Československa lemovaly hraniční sloupy ve tvaru vlajky se státním znakem. Oficiálně se tyto sloupy nazývaly „hraniční orientační sloupy“, které byly na hranici stavěny dle výnosu ministerstva veřejných prací z července 1925. Po okupaci pohraničí byly hraniční sloupy ihned odstraňovány jako symbol nenáviděné republiky. Dnes se již s těmito sloupy na našich hranicích nesetkáme. **V důsledku Mnichovské dohody přišlo Československo o svá historická pohraniční území na hranicích s Německem, které náležely zemím Koruny české od středověku. Docházelo k pronásledování německých antifašistů a Židů a k vyhánění Čechů, přičemž těm, kteří v pohraničí zůstali, odebrali Němci národnostní a některá občanská práva. Československo dále přišlo o soustavu pohraničních pevností. Celkové ztráty pomnichovského Československa tak činily 41 098 km² a 4 879 000 obyvatel.**

Dne 28. října 1945 byl Edvard Beneš potvrzen ve funkci prezidenta a následně znovu zvolen prezidentem Československa. Dne 7. června 1948 abdikoval na úřad prezidenta, jeho nástupcem se stal Klement Gottwald.

Zpracovala Eva Dítětová